

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Кафедра перекладознавства та прикладної лінгвістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри
перекладознавства та прикладної лінгвістики

 Ю.Л. Главацька
“9” вересня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 7. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРИКЛАДНІЙ
ЛІНГВІСТИЦІ

Спеціальність

035 Філологія

Спеціалізація

035.10 Філологія (прикладна лінгвістика)
факультет іноземної філології

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма «Сучасні інформаційні технології у прикладній лінгвістиці»
для студентів 1 курсу спеціалізації 035.10 Філологія (прикладна лінгвістика).

„09” вересня 2019 року – 15 с.

Розробник: к. філол. н., ст. викл. Шапошник О.М.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри перекладознавства та
прикладної лінгвістики

Протокол від “09 вересня 2019 року № 2

Завідувач кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики

 (Главацька Ю.Л.)

♥ Шапошник О.М., 2019 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань 03. Гуманітарні науки	Обов'язковий компонент ОП	
	Спеціальність 035.10 Філологія (прикладна лінгвістика)		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	
Загальна кількість годин - 105		Семестр	
	1-й		
	Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2,125 самостійної роботи студента – 4,4	Ступінь вищої освіти: магістр	18 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		71 год.	год.
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):
для денної форми навчання – 23% / 77%.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології у прикладній лінгвістиці» постає формування у студентів медійної складової перекладацької компетенції, що забезпечить здійснення автоматичного перекладу, створення електронних словників і корпусів текстів, розробку лінгвістичного забезпечення.

Основними завданнями курсу «Сучасні інформаційні технології у прикладній лінгвістиці» постають як теоретичні:

- ознайомити студентів із сучасними інформаційними технологіями для вирішення лінгвістичних завдань;
- сформувати базові уявлення про ключові елементи програмного перекладацького комплексу, який у взаємодії з різними типами електронних словників, енциклопедій, довідкових інтернет-джерел забезпечить ефективну роботу перекладача та підвищує його продуктивність;
- надати алгоритм роботи програм машинного перекладу та процедури постредагування машинних перекладів;

так і практичні:

- сформувати у студентів основи медійної компетенції як однієї з головних професійних компетенцій спеціаліста в галузі прикладної лінгвістики;
- надати практичний досвід користування системами машинного перекладу;
- надати навички роботи з лінгвістичним матеріалом, його аналізом та використанням для вирішення конкретних задач з автоматичної обробки текстів природною мовою та комп'ютерної лінгвістики.

Очікувані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: теоретичні та практичні аспекти машинного перекладу, його недоліки і переваги; особливості користування програмним забезпеченням у перекладацькій діяльності, пошуковими системами в мережі Інтернет; основи

здійснення автоматичного перекладу, створення електронних словників і корпусів текстів, розробку лінгвістичного забезпечення;

вміти: застосовувати новітнє програмне забезпечення у практичній роботі з лінгвістичним матеріалом; ефективно використовувати системи машинного перекладу та обов'язково залучати основні процедури з постредагування текстів перекладів.

**Компетентності здобувачів ступеня вищої освіти магістр
з навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології
у прикладній лінгвістиці»**

Загальні компетентності

ЗК-3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності

ФК-2. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

ФК-5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК-6. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ФК-7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень

Програмні результати навчання

ПРН-3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН-7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПРН-9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти філологічної спеціалізації.

ПРН-10. Збирати й систематизувати мовні, мовленнєві факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів.

ПРН-11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН-15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного матеріалу.

ПРН-18. Впроваджувати елементи теоретичного та експериментального дослідження, виконувати базові дослідницькі лінгвістичні/перекладознавчі завдання з урахуванням елементів програмування й автоматичної обробки тексту.

ПРН-19. Описувати основні засадничі принципи прикладної та експериментальної лінгвістики, класифікувати формальні методи прикладної лінгвістики, причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються з огляду на математичну логіку; розуміти значущість комп'ютерних технологій в мовознавстві.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Медійна складова перекладацької компетенції.

Професійні компетенції перекладача. Медійна компетенція як складова професійної компетенції перекладача. Теорія окремих видів перекладу та комп'ютерний переклад. Автоматичне анотування та реферування текстів. Мова пошукових запитів Google. Програми машинного перекладу: історія та сучасний етап. Сучасні інформаційні технології: системи машинного перекладу, електронні словники різних видів, енциклопедії, довідники, Інтернет-ресурси та інші джерела додаткової інформації. Специфіка застосування нових інформаційних технологій у прикладній лінгвістиці.

Програмне забезпечення категорії Translation Memory та набір програм для ефективного здійснення перекладу. Корпуси текстів. Базисні засади створення корпусів текстів. Комп'ютерна лексикографія. Основи укладання електронних словників. Автоматична обробка текстів природною мовою.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с.р		л	п	ла б	ін д	с . р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Медійна складова перекладацької компетенції.												
Тема 1. Медійна компетенція як складова професійної компетенції перекладача.	10	2				8						
Тема 2. Теорія окремих видів перекладу та комп'ютерний переклад.	12	2	2			8						
Тема 3. Автоматичне анотування та реферування	12	2	2			8						

текстів. Мова пошукових запитів Google.												
Тема 4. Програми машинного перекладу: історія та сучасний етап.	12	2	2			8						
Тема 5. Сучасні інформаційні технології: системи машинного перекладу, електронні словники, енциклопедії, довідники, Інтернет-ресурси та інші джерела додаткової інформації.	12	2	2			8						
Тема 6. Специфіка застосування нових інформаційних технологій у прикладній лінгвістиці.	10	2	2			6						
Тема 7. Програмне забезпечення категорії Translation Memory та набір програм для ефективного здійснення перекладу.	12	2	2			8						
Тема 8. Корпуси текстів. Базисні	12	2	2			8						

засади створення корпусів текстів.											
Тема 9. Комп'ютерна лексикографія. Основи укладання електронних словників. Автоматична обробка текстів природною мовою.	13	2	2			9					
Усього годин	105	18	16			71					

5. ЗМІСТОВІ МОДУЛІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лекційний модуль:

1. Медійна компетенція як складова професійної компетенції перекладача (2 години).
2. Теорія окремих видів перекладу та комп'ютерний переклад (2 години).
3. Мова пошукових запитів Google (2 години).
4. Програми машинного перекладу: історія та сучасний етап (2 години).
5. Сучасні інформаційні технології: системи машинного перекладу, електронні словники, енциклопедії, довідники, Інтернет-ресурси та інші джерела додаткової інформації (2 години).
6. Специфіка застосування нових інформаційних технологій у перекладацькій діяльності (2 години).
7. Програмне забезпечення категорії Translation Memory (2 години).
8. Корпуси текстів. Базисні засади створення корпусів текстів. (2 години).
9. Комп'ютерна лексикографія. Основи укладання електронних словників. (2 години).

Семінарський модуль:

1. Теорія окремих видів перекладу та комп'ютерний переклад (2 години).
2. Автоматичне анотування та реферування текстів (2 години).
3. Програми машинного перекладу: історія та сучасний етап (2 години).
4. Сучасні інформаційні технології: системи машинного перекладу: історія та сучасність (2 години).
5. Специфіка застосування нових інформаційних технологій у перекладацькій діяльності (2 години).
6. Програмне забезпечення категорії Translation Memory та набір програм для ефективного здійснення перекладу (2 години).
7. Базисні засади створення корпусів текстів. Комп'ютерна лексикографія. Основи укладання електронних словників (2 години).
8. Автоматична обробка текстів природною мовою. (2 години).

Модуль самостійної роботи:

1. Підготовка доповіді за темами: «Інформаційні системи синтезу мовлення»; «Робота перекладача з текстовим редактором: засоби оптимізації та рецензування», «Автоматична обробка текстів природною мовою».
2. Підготувати анотацію наукового тексту англійською мовою за допомогою функції Автореферат у програмі Microsoft Word.
3. Підготувати анотацію технічного тексту російською мовою, використовуючи онлайн утиліту TextReferent.
4. Підготувати конспекти за темою: «Історія виникнення та розвиток машинного перекладу».
5. Підготовка доповіді за темами: «Автоматизований контроль якості перекладу. Програма Translation Quality Measurement; «Програма TQ-Metric: функціональність та особливості використання».
6. Виконати переклад науково-технічного тексту за допомогою програм автоматичного перекладу. Проаналізувати переклад з точки зору збереження змісту і стилістичних особливостей.

7. Виконати переклад фрагменту художнього тексту за допомогою програм автоматичного перекладу. Проаналізувати переклад з точки зору збереження змісту і стилістичних особливостей.

Підсумкова тека: написання доповідей; контрольна робота з теоретичним питанням та практичним завданням.

6. Методи навчання

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього спеціаліста з прикладної лінгвістики з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу й спілкування.

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу. Це, наприклад, залучення інформаційних технологій для унаочнення дій перекладача, впровадження інтерактивних методів навчання.

У процесі вивчення курсу «Сучасні інформаційні технології у прикладній лінгвістиці» використовуються такі методи навчання: *словесні (лекція, розповідь-пояснення, бесіда,)*, *наочні (ілюстрація, демонстрація)* та *практичні (аналіз наукової літератури, доповіді)*. Окрім зазначених традиційних методів навчання на практичних заняттях активно використовуються *інформаційні технології*.

До активних методів навчання належать *диспут, дискусія*. З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу.

7. Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та

професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю як усна та письмова перевірка професійних навичок та вмінь, що сприяють підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається таким видам усного контролю як індивідуальне та фронтальне опитування, та письмового контролю - контрольна робота з виконання практичних завдань із використання комп'ютерних програм.

8. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів, що визначені в ХДУ. Академічні успіхи студента оцінюються за шкалою, яка застосована в ХДУ з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Херсонському державному університеті	Оцінка за національною шкалою
A	5	відмінно
BC	4	добре
DE	3	задовільно
FX	2	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

А (відмінно)	Студент постійно відвідував практичні заняття, має глибокі міцні і системні знання з курсу, може чітко сформулювати дефініції, використовуючи лінгвістичну, перекладознавчу, комп'ютерну термінологію, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми навчальної дисципліни, її мету та завдання. Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання з теорії та практики перекладу, порівняльної стилістики, лексикології та ін. дисциплін лінгвістичного блоку при аналізі перекладів, виконаних за допомогою програм автоматичного перекладу. Володіє знаннями з укладання корпусів текстів та електронних словників. Студент своєчасно виконав завдання, передбачені модулем самостійної роботи, знає теоретичний матеріал та може його коментувати.
В (добре)	Студент має теоретичні знання, передбачені даним курсом, володіє термінологічним апаратом, але у своїх відповідях покладається на матеріал лекцій, без залучення додаткової інформації. Може допустити помилки у практичних завданнях. Завдання модулю самостійної роботи виконані.
С (добре)	Студент має теоретичні знання, передбачені даним курсом, володіє термінологічним апаратом, але у своїх відповідях покладається на матеріал лекцій, без залучення додаткової інформації. Може допустити помилки у практичних завданнях. Усні відповіді на семінарських заняттях не розширені.
D (задовільно)	Студент знає основні теми курсу, має загальне уявлення про алгоритм використання інформаційних технологій у прикладній лінгвістиці, але на практиці не завжди вдається ефективно застосувати інформаційні технології при перекладі / виконанні лінгвістичних завдань. Володіє проблематикою курсу, але його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами.
E (задовільно)	Студент має загальне уявлення про алгоритм використання інформаційних технологій у прикладній лінгвістиці, але на практиці не завжди вдається ефективно застосувати інформаційні технології при перекладі / виконанні лінгвістичних завдань. Його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами. При аналізі перекладів та виконанні практичних завдань допускає помилки. Має прогалини в теоретичних положеннях.
FX	Студент має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє

(незадовільно) з можливістю повторного складання	термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання.
F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

9. Рекомендована література

Основна

1. Баймуратова У.С. Электронный инструментарий переводчика: учебное пособие / У.С. Баймуратова. – Оренбург : ОГУ, 2013. – 120 с.
2. Иванова А.О. Современные информационные технологии и перевод / Иванова А.О. // Университетское переводоведение : мат-лы VI Межд. науч. конф. по переводоведению «Федоровские чтения» 21-23 окт. 2004 г. – СПб. : Филол. ф-т СПбГУ, 2005. – Вып.6. – С. 130-144.
3. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування : [посібник] / Зарицький М. С. – К. : Парламентське видавництво, 2004. – 120 с.
4. Клименко Н. Ф. Від універсальної бази лінгвістичних знань до комп'ютерного укладання словників / Клименко Н.Ф., Русанівський В. М. // Мовознавство, 1996. – № 4–5. – С. 45-49.
5. Пещак М. М. Нариси з комп'ютерної лінгвістики / Пещак М. М. – Ужгород, 1999. – 98 с.
6. Карпіловська Є. А. Вступ до комп'ютерної лінгвістики / Карпіловська Є. А. – Дніпропетровськ, 2003. – 165 с.
7. Перебийніс В. І. Традиційна та комп'ютерна лексикографія / Перебийніс В. І., Сорокін В. – К., 2009. – 139 с.

8. Семенов А.Л. Современные информационные технологии и перевод : учеб. пособие для студ. перевод. фак. высш. учеб. заведений / Семенов А.Л. – М. : Издательский центр «Академия», 2008. – 224 с.
9. Птущенко Е.Б. Перспективные информационные технологии как инструмент познания в лингвистике / Птущенко Е.Б. // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 2: Филология и искусствоведение. 2017. №2 (197).

Допоміжна

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2002. – 564 с.
2. Сапогова Л.И. Переводческое преобразование текста : учеб. пособие / Л.И. Сапогова. – М.: Флинта : Наука, 2009. – 320 с.
3. Сидорович Т.С. О профессиональной компетентности и компетенции / Сидорович Т.С. // Гермес: науч.-худ. сб. : редкол. А.Н.Злобин и др.; сост. А.Н. Злобин. – Саранск : Афанасьев В.С., 2010. – Вып. 2. – С. 80-84.
4. Цемахман А.С. Учебный курс «Информационные технологии в переводе» / Цемахман А.С. // Мир перевода. – №1 (15) январь-июнь 2006. – С. 19-20.
5. Routledge Encyclopedia of Translation Studies / [ed. Mona Baker, Kirsten Malmkjær]. – [2nd ed.]. – London ; New York : Routledge : Taylor and Francis Group, 2001. – 654 p.

Інформаційні ресурси

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivnyye-informatsionnye-tehnologii-kak-instrument-poznaniya-v-lingvistike>
2. Електронна презентація програми «Translation Quality Measurement». Режим доступу : http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_machine_translation
3. Електронна презентація програми «TQ-Metric». – Режим доступу : <http://corpusik.livejournal.com/tag/параллельный%20корпус>

4. www.lang.mrsu.ru
5. translation-blog.ru
6. http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_machine_translation
7. AcronymFinder - словник абрєвіатур англійською, французькою, німецькою мовою.